

Hoezo, voltooid leven?

JEAN JACQUES SUURMOND

Dat nooit!", riepen de bewoners van het verpleeghuis uit. Ze behoren tot de gespreksgroep die ik als geestelijk verzorger run, rond een tafel waar oude handen zo lekker op uit kunnen rusten. Ik had gevraagd hoe ze vroeger aankeken tegen wonen in zo'n instelling.

"En nu dan, nu jullie hier zitten?", vroeg ik. Nu gaven ze heel andere antwoorden: ik zit hier goed, ik ben hier veilig, ik heb alle zorg die ik nodig heb.

Gevraagd om een cijfer te geven aan hun kwaliteit van leven, bleek dat gemiddeld ruim een 7 te zijn. Anders dan columnist Nelleke Noordervliet in deze krant vreesde, vinden ze niet dat ze in het verpleeghuis 'van hun eigen ik beroofd worden' maar juist hulp krijgen om zoveel mogelijk overeind te blijven.

Waar komt dat schrikbeeld van Noordervliet en vele anderen vandaan? Ik denk dat ze in de waan leven dat mensen vooral economische wezens zijn. Dit geldt ook voor die ouderen die hun leven als 'voltooid' zien. Ze willen euthanasie. Alsof ze een versleten artikel zijn dat de oven van het

crematorium in kan.

Zulke ouderen lijden niet zozeer aan de ouderdom, maar aan de schrale mensvisie die hen tot een 'last' verklaart. Daarentegen is de zorg voortgekomen uit de christelijke overtuiging dat elk mens waardevol is, want bemind door God. Ik kijk de tafel rond waar voor iedereen plek is - tenminste zolang die donderse rolstoelen in bedwang worden gehouden.

Zonder ouderen kan onze samenleving niet humaan blijven. Evenals een gedicht zijn ouderen niet nuttig en zorgen juist daarom voor ademruimte in onze prestatie maatschappij.

Onderdeel van het probleem is dat autonomie zwaar wordt overschat. In de gespreksgroep vertellen de mensen over hun kinderen die bijvoorbeeld arts wilden worden of kunstenaar, zich daarop wierpen om dan te concluderen: 'Nee, dit is toch niet wat ik echt wil'. Onze zo vereerde autonome wil wordt in werkelijkheid gestuurd door allerlei onrealistische idealen en angsten (ook voor het verpleeghuis).

Daarom zie ik, met collega Krista Dijkerman, dementie als een kans 'om meer degene te worden die je diep van binnen echt bent'. Dementie ontmantelt het ik, zodat de ziel kan gaan glanzen. Eindelijk ben je verlost van al die beperkende, hardnekkige denk- en gedrag patronen. Het is een proces waarin je je autonomie verliest, om herschape te worden naar wat in geloofstaal 'je oorspronkelijke gelaat' wordt genoemd. Dat zie ik regelmatig gebeuren.

Is dat naïef? Dementie is een zware opgave. Maar ook jongere mensen kunnen veel voor hun kiezen krijgen. Ik ken veertigers die zuchten onder een lange huwelijks crisis. Ik ken een 19-jarige verzorgster die zichzelf pas het leven benam. Werkelijk naïef is het verkrampte autonomiedenken dat

meent dat gevoelens van zinloosheid en lijden het privilege van de ouderdom zouden zijn. Leed is universeel en trekt zich niets aan van onze wil. De echte vraag is: Hoe gaan we ermee om?

Fundamenteel is de bevestiging dat je er mag zijn - zonder waartoe of waarom, zonder dat je 'nuttig' moet wezen. Kwetsbare ouderen helpen ons om dat niet te vergeten. Een onmisbare bijdrage. In dit opzicht is hun leven nooit 'voltooid'.

Ik kijk de groep rond en zie de oude, moede handen die tijdens de gesprekken op en neer gaan, heen en weer wiegen. Als bladeren die de samenleving zuurstof geven.